

Wij zijn vier studenten aan de opleiding Bachelor Lager Onderwijs te Thomas More hogeschool Turnhout. Binnen het opleidingsonderdeel Innovaties in Onderwijs kozen wij voor de optie MeerTAAL waarin we een samenwerking zouden aangaan met een partnerschool. Voor ons was dit het Sint-Jozefcollege in Turnhout. Hun vraag was om materialen te ontwikkelen waarmee anderstalige nieuwkomers zelfstandig aan de slag kunnen in de reguliere klascontext. Het belangrijkste hierbij was het inoefenen van de aangeleerde woordenschat. Met de vraag van de school in het achterhoofd hebben we literatuur geraadpleegd. De focus lag op hoe tweedetaalverwerving verloopt, op differentiatie en op zelfstandigheid.

De onderzoeksvraag was het startpunt. Deze luidt als volgt 'Wij onderzoeken manieren waarop anderstalige leerlingen in klascontext zelfstandig Nederlandse woordenschat kunnen inoefenen, verdiepen en vastzetten, omdat wij willen weten welke werkwijzen hiervoor het efficiëntst zijn met als doel materialen te ontwikkelen om woordenschat in te oefenen en te verdiepen.' De onderzoeksvraag is opgesplitst in drie deelvragen die aansluiten bij de vraag van de partnerschool.

Onze eerste deelvraag hield in dat er onderzoek gedaan werd naar tweedetaalverwerving. We gingen hierbij na welke aspecten van tweedetaalverwerving een succes kunnen maken. Motivatie, veiligheid en ondersteuning zijn de belangrijkste zaken waarmee rekening gehouden moet worden. Een kind leert sneller als het zich veilig en gemotiveerd voelt. Het is ook nodig dat het kind de juiste ondersteuning krijgt. Dit kan hij krijgen van leerkrachten of medeleerlingen, maar ook via visuele en auditieve materialen. Bij deze deelvraag was het ook belangrijk om zicht te krijgen op woordenschatverwerving. Het didactisch model Viertakt is een veel gebruikte werkwijze. Deze bestaat uit verschillende stappen waarvan voor dit onderzoek vooral het consolideren belangrijk is. Consolideren is het inoefenen en vastzetten van de geleerde woordenschat. Bij consolideren is het belangrijk dat er met volgende drie zaken rekening wordt gehouden. Het is belangrijk dat de leerkracht blijft herhalen totdat de kinderen het woord kennen. De kern van consolideren is veel, gevarieerd en speels herhalen. De laatste regel waarmee rekening moet gehouden worden is dat de woorden goed zichtbaar in de klas aanwezig zijn. Daarom zijn er speelse materialen ontwikkeld waarin veel herhaling zit. De woorden worden hierin telkens zichtbaar gemaakt. De ondersteuning in onze materialen wordt gegeven door leerkrachten, leerlingen of visueel en auditief materiaal.

Voor de tweede deelvraag zijn we op zoek gegaan naar hoe je kan differentiëren op niveau bij activiteiten die woordenschat vastzetten. Anderstalige nieuwkomers hebben allemaal een andere achtergrond. Daarom moet er rekening gehouden worden met de beginsituatie van elke leerling. Door te differentiëren wordt er ingespeeld op deze verschillen. Differentiatie is op verschillende manieren in onze materialen verwerkt. Zo zijn er verschillen in het aantal woorden per werkvorm, in de tijdsduur, in de ondersteuning. Er zijn binnen de materialen ook differentiatiemogelijkheden om van receptief naar productief taalgebruik te gaan.

De derde deelvraag gaat over zelfstandig werken bij het inoefenen van woordenschat. Bij zelfstandig werk moeten de leerlingen zelf de opdracht kunnen begrijpen om alleen aan de slag te kunnen. Na het uitvoeren van de opdracht evalueren ze hun eigen werk. Opdrachten zijn vaak te talig voor anderstalige nieuwkomers. Daarom werken we bij de zelfstandige werkvormen met een instructiefilmpje waarbij de werkvorm gevisualiseerd wordt. Er wordt zelfcorrectie ingebouwd en een dobbelsteen voorzien waarmee de leerlingen tijdens het werk kunnen aangeven of het al dan niet lukt en of ze hulp nodig hebben.

Aan de hand van de antwoorden op de deelvragen hebben we een lijst met criteria opgesteld waaraan het geheel van materialen zou moeten voldoen. De leerkracht op de partnerschool brengt de woorden in thema's aan. Deze thema's werden grondig bekeken en geselecteerd naar relevantie. Dit deden we ook met werkvormen. Zo ontwierpen we van elke werkvorm meerdere versies om verschillende thema's aan bod te laten komen binnen eenzelfde werkvorm.

De ontwikkelde materialen werden getest met de anderstalige nieuwkomers die in het schooljaar 2016-2017 gestart zijn in de school. Deze leerlingen kennen de woordenschat al en hebben deze al regelmatig inge oefend met de AN-leerkracht. Elke werkvorm werd minstens bij twee verschillende leerlingen getest. De betrokkenheid en het welbevinden waren zeer hoog. De reden hiervoor was het speelse en gevarieerde materiaal. De instructiefilmpjes maakten dat de leerlingen snel zelfstandig aan de slag konden. Dit was een succeservaring, zowel voor de leerlingen als voor ons. Na het testen optimaliseerden we nog enkele materialen zodat ze gebruiksvriendelijker werden.

Er zijn opdrachtenfiches voor de leerkracht voorzien zodat deze onmiddellijk weet welk materiaal en welke begeleiding er nodig is. Hij kan hier ook in terugvinden welke differentiatie er mogelijk is en hoe de werkvorm verloopt. Bij elk materiaal zit een kaartje waarop de bijhorende pictogrammen staan samen met de thema's waarin dit materiaal is uitgewerkt. Deze fiches zijn ook uitgetest en geoptimaliseerd waardoor ze nu helder zijn. De leerkracht beschikt over een matrix waarin hij kan vinden welk materiaal in welke thema's is gemaakt en welke materialen zelfstandig kunnen. Bij deze zaken zit ook een brief met algemene uitleg voor de leerkracht over de verschillende bijlagen, de pictogrammen en de dobbelsteen.

De materialen zijn onmiddellijk inzetbaar in de reguliere klascontext. De kinderen kunnen zowel zelfstandig als in interactie met elkaar aan de slag. De woordenschat wordt intensief geconsolideerd. De zelfstandigheid van de leerlingen wordt bevorderd en hun zelfvertrouwen stijgt. De materialen kunnen eenvoudig aangepast worden naar andere thema's die de school aanbiedt. We hopen dat de materialen optimaal ingezet kunnen worden bij anderstalige nieuwkomers zodat ze een kwaliteitsvolle woordenschat opbouwen.